

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

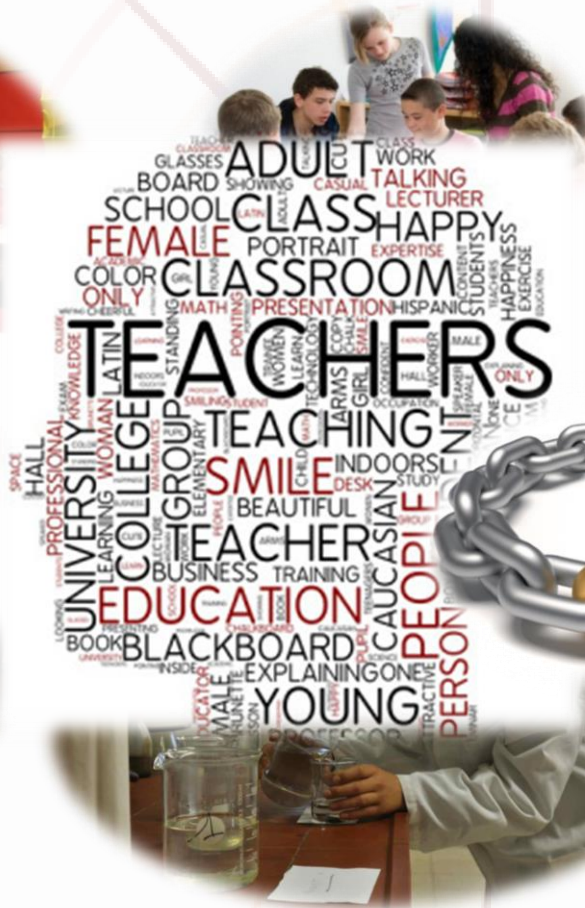
VELOV
Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

De lerende lerarenopleider

Inge Placklé, Wouter Cools & Wil Meeus

Inleiding

Identiteit

“ ... lerarenopleider word je bij de aanstelling...”

“... professionele identiteit van lerarenopleider ontwikkelen is een **wordingsproces**...”

Dinkelman et al., 2001

professionele Rol

Probleem

Huidige professionalisering van lerarenopleiders

(Beleidsvaluatie, 2013; Eindtekst beleidsgroepen Lerarenopleidingen 2014)

- Gevarieerd aanbod van **losstaande initiatieven**
- **Onsamenhangend en ongestructureerd** aanbod
- **Afstemming** is beperkt
- **Ondersteuning** van professionalisering krijgt weinig aandacht

Inzichten

Ontwikkelingsprofiel als tool om professionaliseren tastbaar te maken
(Mets & van den Hauwe, 2015)

Effectief professionaliseren verhoogt wanneer:

Autonomie gegarandeerd wordt (Deci & Ryan, 1995) en ruimte geboden wordt voor eigen initiatief (Kools, 2014)

Aangesloten wordt bij de praktijk van docenten en onderzoekend leren betreft (Kelchtermans et al., 2014; Van Veen et al., 2010)

Een onderzoekende houding ontwikkeld wordt (Tack & Vanderlinde, 2014)

Er deelname aan leergemeenschappen is (Barak et al. 2010)

Er samengewerkt wordt tussen lerarenopleiders (Silova et al. 2010)

De lerarenopleider zelf een actieve rol kan opnemen op het vlak van zijn professioneel leren (Vloet & van Swet, 2010).

Doel

Project 'De Lerende Lerarenopleider'

Nagaan in welke mate deze inzichten zijn doorgedrongen in de lerarenopleidingen in Vlaanderen

Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Onderzoeksopzet

Inventaris van opleidingsinitiatieven maken
Professionaliseringsnoden van lerarenopleiders in kaart brengen

In kaart brengen van een evolutie in de professionalisering van lerarenopleiders doorheen de loopbaan vanuit een internationaal perspectief
Het bepalen van kwaliteitskenmerken en randvoorwaarden

Methode

Aanbod

Exemplarische opvraging van professionaliseringsactiviteiten

Inventaris activiteiten van de ENW's en de beroepsgroep VELOV

Noden

Online vragenlijst

248 Respondenten

Descriptieve analyse

	N	%
Lerarenopleider in een lerarenopleiding (docent, stagebegeleider,...)	206	83,06%
Leidinggevende in een lerarenopleiding (opleidingshoofd, departementshoofd, coördinator,...)	18	7,26%
Lerarenopleider in een school (mentor of aanvangsbegeleider)	24	9,68%
Totaal	248	100%

Methode

Continuüm

Focusgroepen

ATEE Braga

VELON studiedag

N = 9

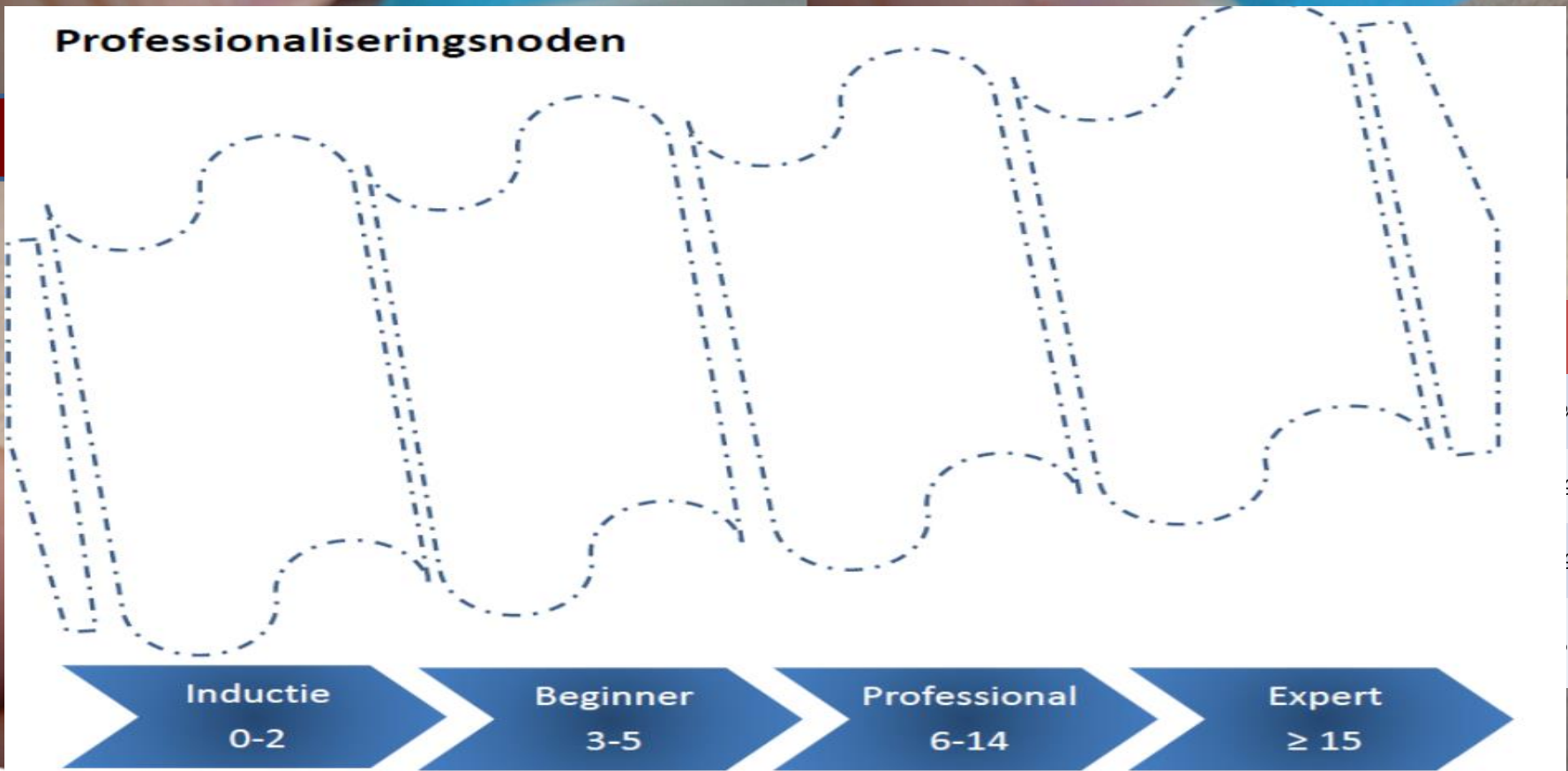
N = 120

Expert lerarenopleiders
van de RDC 'Professional
Development of Teacher
Educators'

Lerarenopleiders
aanwezig op studiedag
'Een professionele
leerreis voor
lerarenopleiders.'

Methode

Continuüm professionaliseringsnoden

%
5
5

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

VELOV
Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Resultaten

De aanbieders en het aanbod

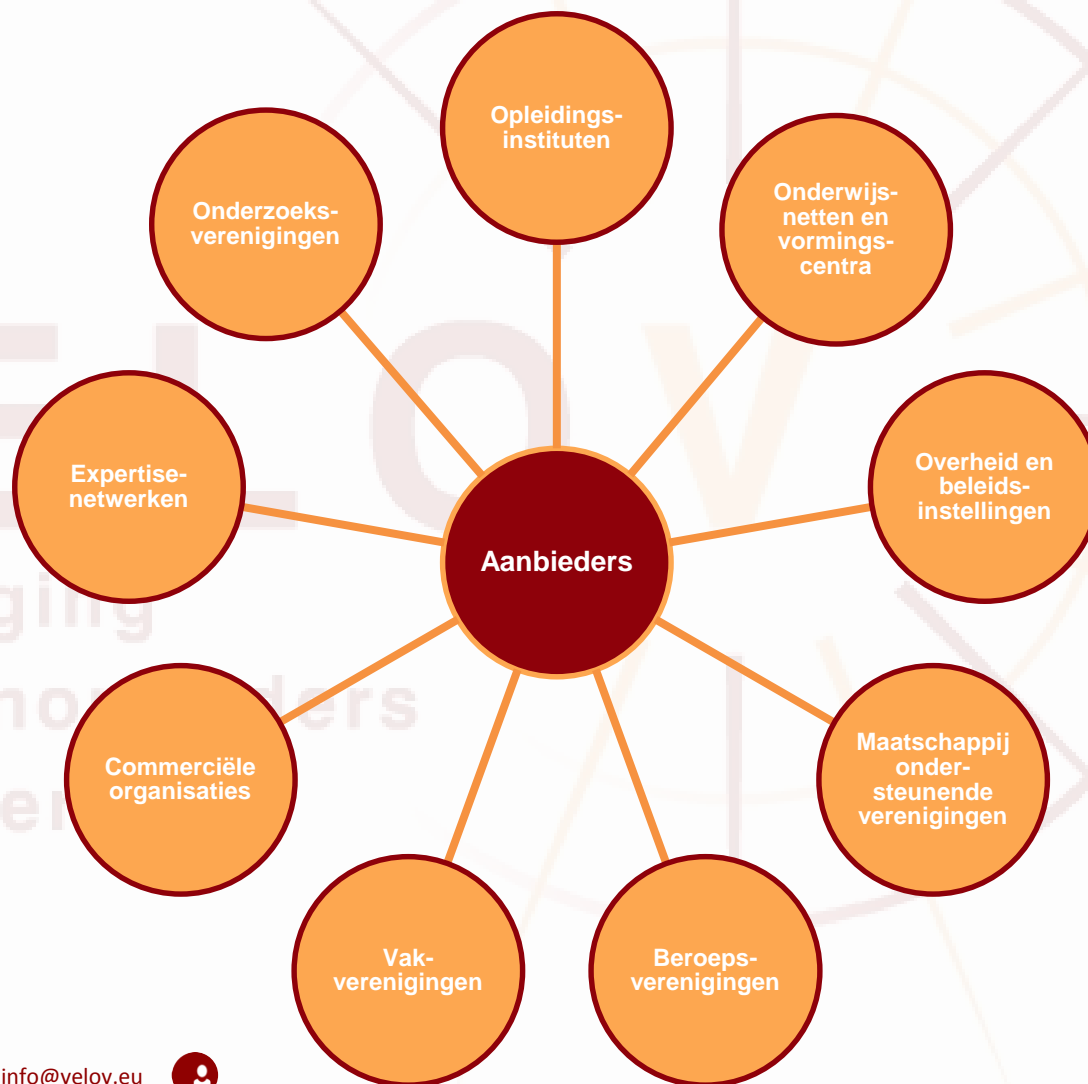

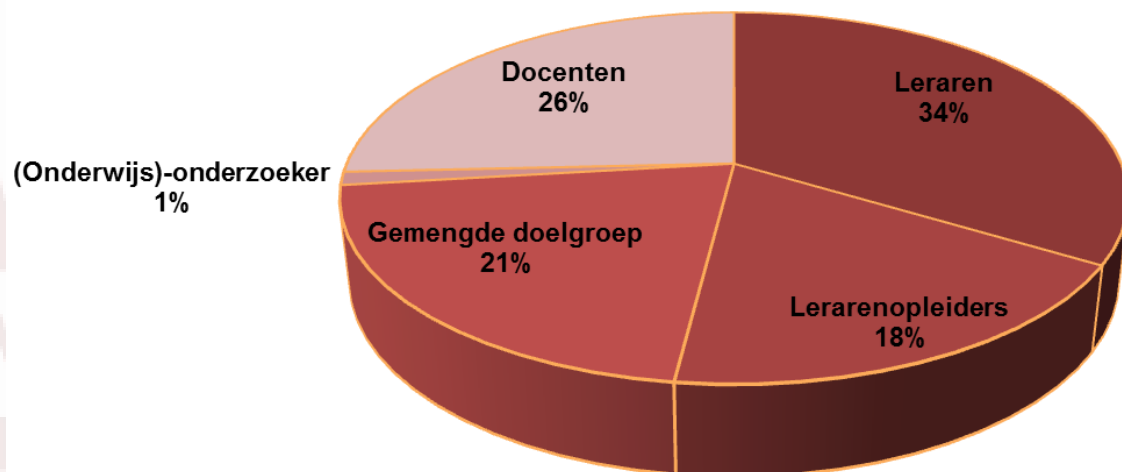

**1/5 bezit geen
lerarendiploma**

Aanbieders?

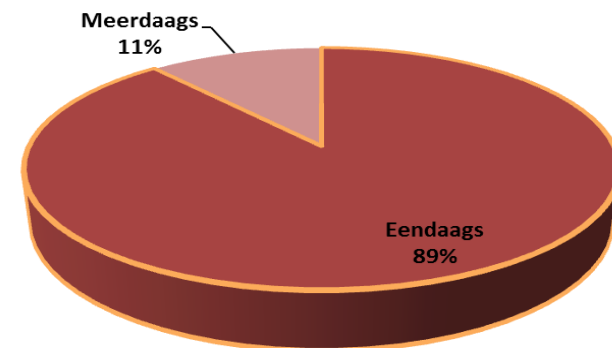
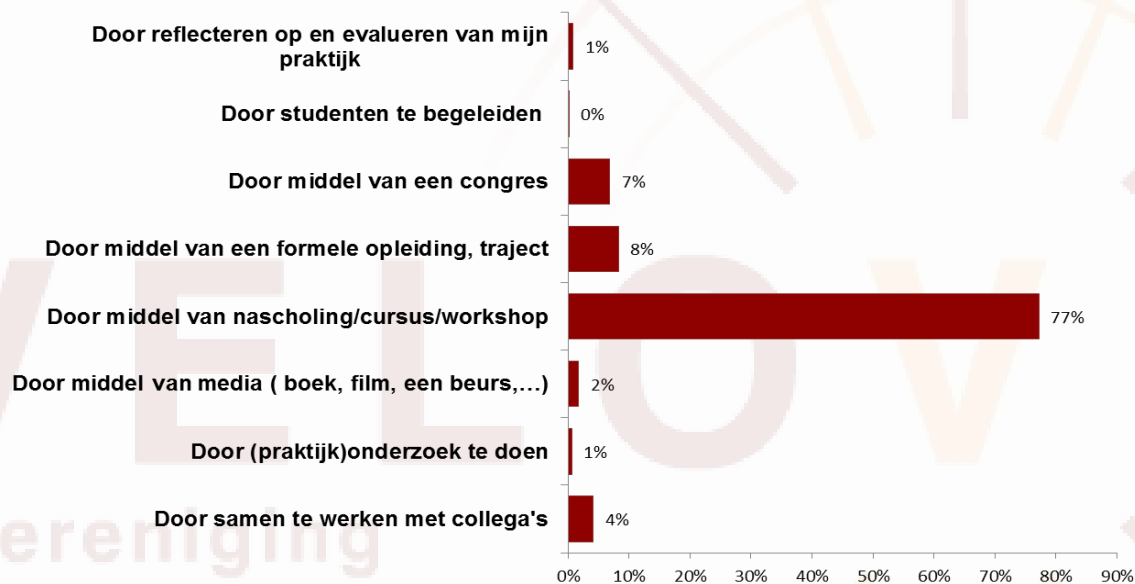

Doelgroep?

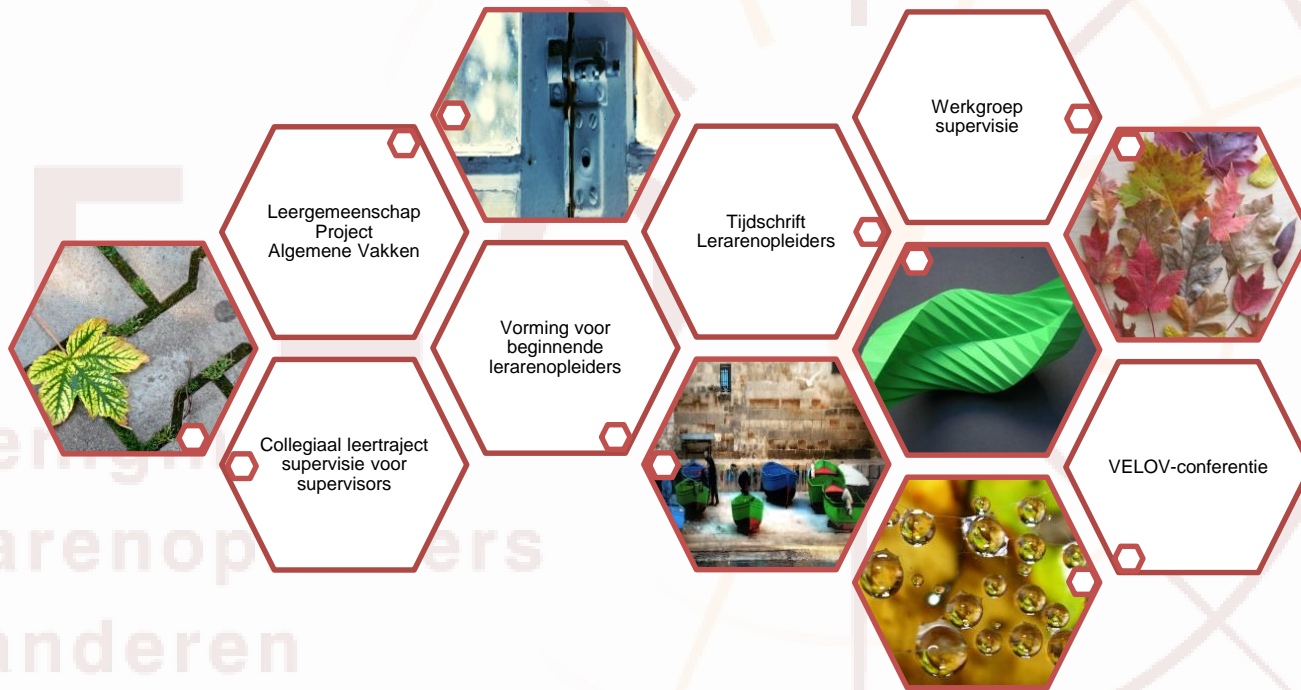
Vlaanderen

Type en duur

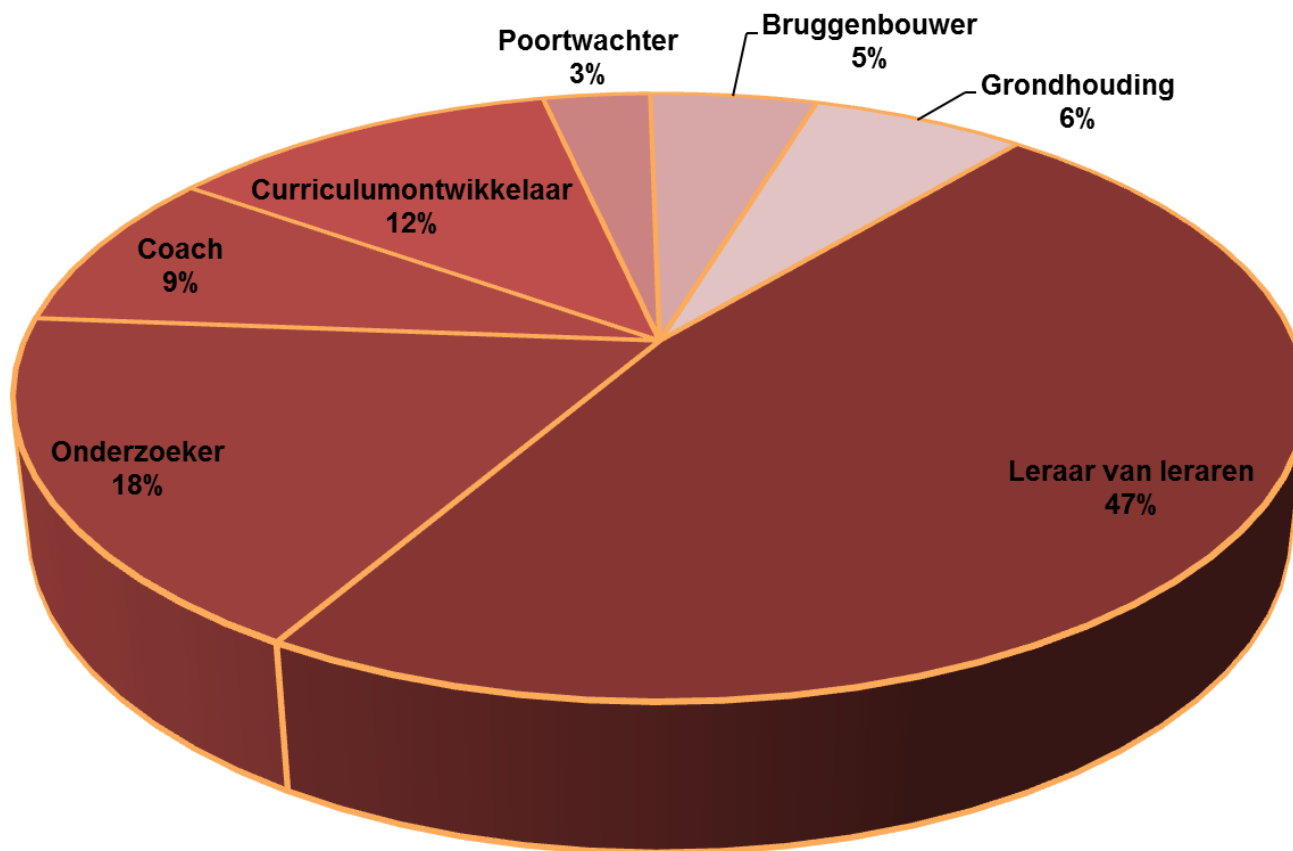

VELOV

ENW's

Resultaten

- Vormingen gevolgd **bij zeer diverse groep** van aanbieders
- Grootste aandeel bij de **eigen opleidingsinstelling** zelf
- VELOV en ENW's hebben een relatief aandeel van **12%**
- Lerarenopleiders volgen vooral **navorming voor leraren** en dit meestal onder de vorm van **eendaagse studiedagen, workshops en cursussen**
- VELOV en de ENW's ontwikkelden samen een **ontwikkelingsprofiel voor lerarenopleiders**
- ENW's focussen momenteel vooral op **'leraar van leraren' en 'onderzoeker'** en hebben een aanbod binnen elk van de rollen
- Ongeveer **10%** van de gevolgde vormingen is **meerdaags**
- Veel vormingen zijn nog gericht op verdieping van de eigen vakkennis en ICT i.f.v. eigen praktijk (**eerste orde onderwijs**)

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

VELOV
Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

De noden van lerarenopleiders

Lerarenopleiders instellingen

Rollen	Afgelopen 2 jaar	Komende 2 jaar
Opleidingsinstituten (N=225)	%	%
Leraar van leraren	34,89%	18,97%
Onderzoeker	16,70%	18,60%
Coach	14,60%	15,62%
Curriculumontwikkelaar	14,90%	22,68%
Poortwachter	8,78%	14,18%
Bruggenbouwer	10,15%	9,96%

Professionalisering

Leraar van leraren

- vakinhoudelijke verdieping en verbreding van het eigen onderwijs
- afstemmen van doelstelling, werk- en evaluatievormen binnen het geven van onderwijs.

Onderzoeker

- ontwikkelen van een onderzoekende houding
- vergaren van theoretische kennis over onderwijsonderzoek
- initiatief nemen bij onderwijsinnovaties

Coach

- vaardiger worden in het aanleren van reflectievaardigheden bij studenten

Bruggenbouwer

- vaardiger worden in het constructief samenwerken met stakeholders binnen en buiten het onderwijsdomein

Curriculum ontwikkelaar

- systematisch werken aan curriculumontwikkeling en bijsturing
- samen bepalen van leerlijnen

Poortwachter

- vaardiger worden in het afwegen of een student kan toegelaten worden tot het beroep
- zich bekwamen om samen met de stageschool een oordeel te onderbouwen in deze context

Noden

Leraar van leraren

- vaardiger worden in het bevorderen van het welzijn en welbevinden van studenten, leerlingen en collega's
- vaardiger worden in het expliciteren van ervaringskennis gekoppeld aan theoretische kaders
- vaardiger worden in congruent opleiden

Onderzoeker

- meer zicht krijgen op de rol van onderzoeker binnen de lerarenopleiding
- voortouw kunnen nemen bij onderwijsinnovaties

Bruggenbouwer

- meer inzicht krijgen in scholen als professionele organisaties

Coach

- meer theoretische achtergrond verwerven over doorvragen, discussiëren en stimuleren van reflectievaardigheden
- meer inzicht verwerven in gespreks- en coaching vaardigheden in functie van het professioneel omgaan met emoties, conflict- en probleemsituaties

Curriculum ontwikkelaar

- vaardiger worden om op systematische wijze aan curriculumontwikkeling en bijsturing te doen

Poortwachter

- nood om meer theoretische kennis te verwerven over profielen die de toelating tot het beroep van leraar helpen bepalen

Schoolopleiders

Rollen	Afgelopen 2 jaar	Komende 2 jaar
Scholen (N=24)	%	%
Leraar van leraren	29,94%	35,44%
Onderzoeker	10,73%	7,77%
Coach	25,42%	18,45%
Curriculumontwikkelaar	6,21%	12,62%
Poortwachter	14,12%	12,62%
Bruggenbouwer	13,56%	13,11%

Wijze van leren

1. Workshops, studiedagen, congressen
2. Overleg met collega's

- Navorming in **trajectvorm** (kortlopend +29,84%, langlopend +11,69%)
- **Onderzoek** gerelateerde professionaliseringvormen (deelname aan onderwijsvernieuwingprojecten +21,77%, het doen van praktijkonderzoek +17,34% en het schrijven van een publicatie +11,29%)
- Een groeiende vraag naar het participeren aan **supervisie of coaching** (+10,88%) ~ afname aan behoefte om te **overleggen met collega's** (-10,08%)

Hindernissen

Tijd

Beleid

Aanbod

Middelen

Maatschappij,
evolutie,
individuele
aspecten

Stimuli

Groei

Beleid

Innovatie

Team

Aanbod

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

VELOV
Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

De noden doorheen de loopbaan van de lerarenopleider

Continuüm

Hoe evolueren professionaliseringsnoden doorheen de loopbaan van een lerarenopleider?

Welke professionaliseringsinitiatieven zijn nodig om tegemoet te kunnen komen aan de noden binnen de loopbaan?

Vereniging

Welke kwaliteitscriteria stellen lerarenopleiders voorop?

Vlaanderen

Resultaten - Evolutie naar

- Rollen als 'coach', 'leraar van leraren' en 'onderzoeker' van inductie tot en met expert
- Telkens met een verdieping
- Verschuiving van het zwaartegewicht

Inductie en beginners fase:

- Rol als 'coach' en 'leraar van leraren' en het ontwikkelen van een onderzoekende houding

Ervaren lerarenopleider

- Rol van 'onderzoeker' komt naar de voorgrond
- 'bruggenbouwer', 'poortwachter' en 'curriculumontwikkelaar'

Inductiefase

- Een identiteit als lerarenopleider vormen, rollen als lerarenopleider leren kennen
- Praktijk leren kennen waarvoor men opleidt en hierin praktijkervaring opdoen
- Ontwikkelen van een onderzoekende houding

VELOV
Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Beginnende lerarenopleiders

- Verder inwerken in de rollen
- Congruent opleiden meer op de voorgrond
- Verder ontwikkelen van een onderzoekende houding
- Mentoren: sterk gericht op 'coach'
- Zicht krijgen op de eigen expertise

Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Professionals

- Keuzes om professioneel leren breed te houden, dan wel eerder te specialiseren
- Hoe de eigen rol van onderzoeker invullen?
- Onderzoekende houding stimuleren door congruent op te leiden
- ‘curriculumontwikkelaar’, ‘bruggenbouwer’ en ‘poortwachter’

Experten

- ‘onderzoeker’, ‘bruggenbouwer’, ‘curriculumontwikkelaar’ en ‘poortwachter’
- Visie-ontwikkeling, tezamen met actoren uit de eigen instelling en de scholen
- Begeleiden van leergemeenschappen
- Coachen van beginnende lerarenopleiders

Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Professionaliserings- continuüm

Inductiefase : formele opleiding

- De identiteit van de lerarenopleider en het verkennen van de rollen
- Inwerken in de rol van 'coach' en 'leraar van leraren',
- Vanuit een onderzoekende houding
- Veel aandacht voor het tweede orde onderwijs

Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Inductiefase: formele opleiding

- Nood aan maatwerk gezien de grote diversiteit aan ervaringen en opleidingen
- Instellingsniveau overstijgend
- Binnen de opleiding is gelijklopend begeleiding en ondersteuning
- Opleiding vormt een wezenlijk deel van het takenpakket van de lerarenopleider en biedt de kans om geleidelijk lerarenopleider te worden

Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Beginnende lerarenopleider

- Afhankelijk van de voorgaande ervaringen en opleiding
- Leren in professionele leergemeenschappen, ook samen met ervaren lerarenopleiders
- Deelnemen aan supervisiesessies

Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Professional

- Professionele leergemeenschappen, zowel binnen de eigen organisatie als samen met scholen
- Collaboratief praktijkonderzoek: pionieren door samen onderzoekend aan de slag te gaan

Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Expert

- Doen van (praktijk)onderzoek
- Experten meetings (kennisdelen), ook in internationale context
- Intervisie

VELOV
Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

VELOV
Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Kwaliteitskenmerken

Kwaliteitskenmerke

Focus op levenslang leren

‘Leerlingen moeten leren leren, leraren moeten leerlingen leren leren, lerarenopleiders moeten leraren leren leren. Je kan je dan afvragen als er iets mis gaat in deze eerste schakel, wat de effecten zijn bij de laatste.’

Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Kwaliteitskenmerke

In een gedeelde verantwoordelijkheid

‘Als je het onderwijs van je leerlingen centraal stelt, dan hebben we hier allemaal een klein stukje in te doen. Samen kunnen we heel veel inzichten krijgen. Ik heb iets gehoord uit jouw praktijk, en ik neem het mee. Zulke dingen werken.’

Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Kwaliteitskenmerke

Werken in professionele leergemeenschappen; samen met collega's op een onderzoekende manier aan de slag gaan

Gemixte teams

Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Kwaliteitskenmerke

Duurzame verankering

‘We hadden een regionaal traject uitgebouwd, samen met 5/ 6 instituten, dat was een hele mooie manier van professionaliseren, maar na 5 jaar was de stekker eruit en viel het in duigen.’

Professioneel leren van teams en individuele lerarenopleiders, wordt, naast persoonlijke groei, best gekoppeld aan interne kwaliteitszorg

Kwaliteitskenmerke

Maatwerk

Afhankelijk van de ervaringen, vooropleiding en wijze waarop lerarenopleiders hun loopbaan vormgeven (verbreden of verdiepen), liggen de noden anders.

Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

VELOV
Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Aanbevelingen

Aanbevelingen

- een **diploma van leraar** voor elke lerarenopleider
- meer **coördinatie van het aanbod**
- het **informeel leren behouden en erkennen**
- voldoende **ruimte** laten **voor autonomie**
- groei van de **individuele lerarenopleider** en die van het **team** op elkaar **afstemmen**
- **professionalisering** is een deel van het **takenpakket van elke lerarenopleider**
- een sterkere **rol voor de beroepsgroep**

Aanbevelingen

- inzetten op **professionele lerende netwerken**
  - binnen de opleiding, opleidingsoverschrijdend of internationaal, teams van lerarenopleiders en leraren, ... en aspirant-leraren

Vereniging
Lerarenopleiders
Vlaanderen

Vragen

Inge Placklé - Ingeborg.Plackle@pxl.be

Wouter Cools - wcools@vub.ac.be

Vereniging
Lerarenople
Vlaanderen

